

KLASSELEDELSE I GRUNDSKOLEN

Eksempler på praksis

Udøvelsen af klasseledelse kan tage sig forskelligt ud i klasserummet til daglig. Brug beskrivelserne af de konkrete undervisningssituationer som afsæt for at drøfte jeres egen praksis i teamet.

Sådan gør I

- 1 Sæt jer i det team, hvor arbejdet med klasseledelse primært foregår. Det vil ofte være klasse- eller årgangsteam.
- 2 Læs et eller flere af praksiseksemplerne. Vælg det eller de eksempler, der gør jer nysgerrige.
- 3 Diskuter eksemplerne og jeres egen udøvelse af klasseledelse med afsæt i arbejds spørgsmålne.

Arbejds spørgsmål

- 1 Hvad gjorde indtryk på jer i eksemplerne?
- 2 Hvad synes I, fungerede godt og mindre godt?
- 3 Hvad ville I have gjort anderledes?
- 4 Er der noget fra eksemplerne, der inspirerer jer i forhold til jeres egen praksis?

Eksempel 1

Eksemplet viser bl.a. hvordan læreren arbejder med at etablere og vedligeholde et trygt og anerkendende læringsmiljø, hvor elevernes input er med til at forme undervisningen, og hvor elevernes fejl ses som en naturlig del af det at lære.

Det er morgen og begyndelsen af timen. Bente taler med klassen om forskellige måder at regne gange-stykker ud på, og stemningen er god. Katja er i færd med at beskrive sin gangemetode og kigger imens ned i sit kladdehæfte. Heri ligger et ældre kladdehæfte, hvilket Kasper pludselig får øje på, og idet Katja tøver i sin redegørelse, så der opstår en pause, udbryder Kasper overrasket: "Har du et hæfte i dit hæfte?" Katja svarer smilende: "Ja, jeg har et hæfte, fordi man skal gemme det. Det er guld-korn." Bente smiler og siger bekræftende: "Ja, det er guld. Det er rigtigt." Kasper siger lidt tvært: "Det er jo ikke noget værd", og Bente svarer stadig smilende: "Jo, for så kan man gå tilbage og se, hvad man har lavet". Firat rækker nu ivrigt hånden i vejret og siger: "Bente, må jeg sige det?" [Han ønsker at beskrive sin gangemetode]. Bente fjerner ikke øjnene fra Katja, og siger, mens hun peger på hende: "Katja er ikke færdig". Katja afslutter sit svar, og Bente siger: "Så det var sådan, du tænkte, det var rigtig smart. Jeg havde selv en anden smart metode, [hun peger på Firat] det kan også være Firat havde en." Han beskriver sit bud på en løsning, og imens er Bente med sin gestik meget bekræftende [...]. Bente knytter en uddybende kommentar til Firats gangemetode, og Valdemar siger spontant: "Det var en smart metode", hvorefter Bente siger: "Og det er det, jeg tit siger til jer - da jeg var barn, var jeg døddoven - ikke at jeg ikke lavede lektier, men jeg sad altid og tænkte 'Er der en smart måde, jeg kan gøre det på?' Så skal man nemlig ikke bruge så lang tid." [...] Bente spørger herefter Yasmin [der har ret vanskeligt ved matematik], om hun har haft alle de regnestykker, de har gennemgået, rigtige, hvilket Yasmin svarer nej til, og Bente siger, at hun kunne tænke sig, at Yasmin kom op til tavlen for at lave den næste opgave. Yasmin rejser sig, og Bente siger: "Prøv at komme herop Yasmin, vi hjælper dig." [Syv elever har rakt fingeren op for at vise deres gangemetode]. Da Yasmin står ved tavlen, siger Bente: "Nu skal vi lige hjælpe Yasmin, det kan godt være, hun har den rigtige - det tror jeg faktisk, hun har - men bare sådan så vi har den helt på plads. Yasmin, hvad ville du selv gøre først? Hvad ville du gange." Yasmin forklarer sin metode, og Bente siger: "Okay, men så er det, jeg tænker, at så er det, det godt kan gå lidt galt." [...] En rød laserprik bevæger sig rundt om de tal, Yasmin har skrevet på tavlen,

og Bente siger bestemt: "Jeg vil ikke have, der er nogen, der peger med den laser..." Firat afbryder og siger: "Det er mig. Undskyld" og Bente svarer: "Okay. Det vil jeg simpelthen ikke have." Firat er en af de syv elever, der har rakt fingeren op, og Bente siger nu: "Firat, hvad kunne Yasmin gøre her?" Firat beskriver sin metode, og Bente skriver den udførligt op og spørger Yasmin: "Synes du, det ville være til at overskue?" Firat afbryder: "Nej, men Bente...", mens han rejser sig for at korrigere noget i Bentes måde at skrive hans metode op på, men Bente siger skarpt: "Nej, sådan hørte jeg dig. [Med en mere mild stemme]: Vent lidt, nu gør vi lige dét [peger på tavlen], og hvis det ikke var helt rigtigt forstået Firat, så vil jeg gerne høre dig bag-efter." [...] Bente ser på Yasmin, der siger, at hun ikke ville regne stykket ud på den måde, og Bente spørger: "Har du så en idé til, hvad du så kunne gøre?" Yasmin svarer nej, og Bente siger: "Så spørger vi lige klassen." Jesper får lov til at vise sin metode, og Bente siger herefter: "Så Firat var det dig, jeg skulle spørge igen, fordi hvad var det, jeg måske havde misforstået af det, du sagde?" Han forklarer det, han egentlig mente, og Bente spørger Yasmin, hvad hun siger til den metode, og hun siger, at den kan hun bedre overskue. Andre elever kommer også op til tavlen, og da Mathias er oppe for at beskrive sin gangemetode, prikkes Yasmin Bente på skulderen, og Bente siger: "Nu lytter vi lige til Mathias, og så vil jeg gerne høre dit spørgsmål". [...] Yasmin står oppe ved tavlen i i alt 7 ½ minut, og fem elever kommer undervejs op for at vise deres metode. Bente giver hver gang positiv feedback på deres bidrag. Afslutningsvis spørger Bente: "Hvad for en metode ville være den smarteste for dig Yasmin?" Yasmin vælger Mathias', og Bente svarer: "Den bruger du bare fremover. For så får du virkelig styr på det hele. Og hvor er I gode, I har bare smadder gode løsninger til det her, synes jeg." Rasmus giver Yasmin high five, da hun sætter sig.

Dette eksempel er citeret fra Klinge, L. (2016): Lærers relationskompetence: En empirisk undersøgelse af, hvordan lærers relationskompetence viser sig i interaktioner med elever og klasser i almenundervisningen i folkeskolen. København: Københavns Universitet, Det Humanistiske Fakultet. Side 150-153.

Eksempel 2

Eksemplet viser bl.a., hvordan læreren i sin planlægning af undervisningen gør sig overvejelser over, hvad der kan skabe uro og forvirring, og hvordan hun kan imødekomme det.

Dagens sidste lektion er en dansklektion, hvor kun ca. halvdelen af eleverne er til stede. Den anden halvdel er til et volleyball-stævne. I et interview senere samme dag fortæller Mette [dansk læreren] om sine overvejelser i forhold hertil: "Nu var det kun halvdelen af klassen, der var der i dag og fik arbejdet videre med det ark, vi alle sammen arbejdede med i går, så jeg er jo rigtig meget nødt til at gå hjem og tænke over, hvordan jeg nu får den anden halvdel af klassen med i morgen. For hvis der er kaos eller forvirring omkring det, så vil det blive hat og briller. Så på den måde, så er jeg nødt til hele tiden at tænke rigtig meget over, hvad ville kunne skabe uro, og hvad kan jeg så forebygge det med". I det følgende skal vi se, hvordan Mette valgte at gribe lektionen an.

"Yes, vi er klar. Eller jeg er klar, er I klar? Fahid, du bliver ved med at forstyrre med alt muligt andet end det, det handler om. Kunne jeg få lov til at gå i gang nu?" Fahid nikker. "I går var det lidt forvirrende, for halvdelen var her, halvdelen var her ikke. Klassen har i går talt om, at det kunne være rart at blive bedre til at samarbejde på kryds og tværs [af køn og af sædvanlige samarbejds-konstellationer, HP]. Jeg har prøvet at lave en plan, der imødekommer det. Så lige om lidt fortæller jeg, hvad I skal, og hvem I skal være sammen med, men først vil jeg forklare, hvad I skal. Dem, der var her i går, kalder vi 1'ere. 1'erne underviser 2'erne. Hvad er det, I skal undervise 2'erne i?" Eleverne opsummerer fra gårsdagens lektion. Mette stiller uddybende spørgsmål a la: "Hvad var det, I gjorde i går? Hvad skal I huske at fortælle 2'erne? I fik jo også noget at vide, inden I gik i gang." Mette fortsætter: "I opgave 3 skal I sætte anførselstegn. Hvad er I nødt til at forklare dem, for at de forstår opgaven? Hvad forklarede jeg jer i går? I opgave 4 skal sætningerne omskrives, så den anførende sætning står først. Man er derfor nødt til at forklare sin makker om anførende sætninger. Når man har

hjulpet sin makker i gang, fortsætter man selv derfra, hvor man er kommet til. Det er vigtigt at gøre sig selv til en attraktiv samarbejdspartner i det arbejde, I nu skal lave. Hvad er en attraktiv samarbejdspartner, synes I? Attraktiv betyder noget, der er populært, en samarbejdspartner, man vil søge igen. Hvad er det, I gør, når I er på jeres højeste?"

Eleverne kommer med bud, som Mette skriver op på smartboardet: "Klager ikke over den makker, man får tildelt", "er hjælpsom, rolig og venlig", "giver ikke svarene, men forklarer", "koncentrerer sig om opgaven". Sidstnævnte er Mettes tilføjelse. "Jeg synes, det er nogle rigtig gode ting, I her har fået nævnt. Nu fortæller jeg, hvem der skal være sammen [Mette har sat eleverne sammen i makkerpar, de ikke sædvanligvis samarbejder i, HP], og hvor I skal sidde. Er I alle sammen med på, hvad I skal nu?" Eleverne går i gang. Hakan skal hjælpe Sarah. Han giver eksempler og forklarer, at anførselstegnet først skal sættes nede og så oppe. Maysaa hjælper Anders. Mette går rundt til hvert bord og stiller spørgsmål: "Hvad har du fortalt om direkte tale?". "Hvad har du fået at vide om anførende sætninger?". Golriz hjælper Aamira. Mads hjælper Adika. Ciprian hjælper Dejan. Samtlige elever arbejder koncentreret. Fahid hjælper Ejona. De sætter grundled, udsagnsled, komma, kolon, punktum, stort bogstav og anførselstegn i sætningerne. 1'erne ser ud til at tage formidlingsansvaret alvorligt. Mette går rundt og kommer med opmuntrende kommentarer: "Der er 2 minutter tilbage. Giv den lige alt, hvad I har, så skriver jeg lektien op". I opsamlingen på lektionen vender Mette tilbage til den attraktive samarbejdspartner og beder eleverne evaluere deres makker ud fra de kriterier, de selv var med til at opstille.

Dette eksempel er citeret fra Plauborg, H. (2016): Klasseledelse gentænkt. København: Hans Reitzels Forlag. Side 68-69.

Eksempel 3

Eksemplet viser bl.a., hvordan læreren arbejder med at være tydelig i sin præsentation af timens program, sin instruktion og i sine forventninger til eleverne.

Sjette klasse skal i dag stifte bekendtskab med to nye begreber: Median og frekvens. Begreberne præsenteres som et led i et igangværende undervisningsforløb, der omhandler data og chance. Læreren forklarer, at dagens lektion indledningsvis kommer til at indeholde en gennemgang af, hvad median og frekvens er. Dernæst skal eleverne arbejde i deres matematikgrupper med udgangspunkt i en stille opgave, som de efterfølgende skal præsentere for en anden matematikgruppe fra klassen. ”Jeg forventer seriøst arbejde, og at I lytter til hinanden i gruppearbejdet, og hvis vi går over tid, tror jeg, jeg har lidt i banken”. Median forklares med udgangspunkt i nogle eksempler på observationssæt på smartboardet. Via eksemplerne forklarer læreren, at medianen er det midterste tal i observationssættet, og at medianen er det mindste tal i de tilfælde, hvor der er lige mange tal på begge sider. Eleverne stiller undervejs spørgsmål som: ”Hvad gør man så, hvis der er lige mange tal på begge sider, og tallene på begge sider er lige store?” Med en bemærkning om, at eleverne i 6. klasse er usædvanligt gode til procentregning, hvorfor frekvensberegninger sandsynligvis ikke vil blive nogen større udfordring for dem, går læreren over til at forklare, hvad frekvens er – igen med udgangspunkt i et eksempel på smartboardet. Hun beder eleverne beregne frekvensen med udgangspunkt i eksemplet og siger derefter: ”Nu skal vi i gang med at arbejde i matematikgrupperne. Halvdelen af grupperne får opgave A, og den anden halvdel får opgave B. I skal bruge det, I i forvejen har lært om data og chance til at løse opgaverne. Opgaverne handler om at finde ud af, hvad I kan lave af matematik med den viden, I får via opgaverne. Thomas spørger: ”Skal vi lave nogle opgaver? Eller skal vi løse nogle opgaver?”. Læreren replicerer: ”Okay, den forklaring, jeg kom med, var

ikke klar. Opgave A lyder: ”Skostørrelserne i 6. b er: 38, 35, 39, 40, 42, 37, 38, 36, 40, 40, 37, 38, 36, 35, 41, 39, 37, 38, 41, 43, 41, 40, 37, 36, 38, 38, 39. Hvad kan I lave af matematik med denne viden? Opgave B lyder: Man kaster to terninger... Hvad kan I lave af matematik med denne viden?”. ”I skal altså finde ud af, hvilke forskellige former for matematik I kan få i spil med udgangspunkt i den af de to opgaver, I får. Jeg har lavet nogle hjælpekort, som I skal bruge, hvis det er svært. I får 12 minutter til opgaven. Er I med på, hvad I skal nu?” Eleverne går straks i gang. De hjælpes ad med at beregne hyppighed, chance, sandsynlighed, brøker, gennemsnit, typetal, variationsbredde, median og frekvens med udgangspunkt i opgaverne. De udarbejder også tælletræer, hyppighedstabeller og søjlediagrammer. 12 minutter senere lyder en tone, der markerer, at de 12 minutter er gået. Eleverne får nu 8 minutter – 4 til hver gruppe – til at fremlægge deres resultater og forklare deres beregninger for en anden matematikgruppe. Læreren går rundt og sikrer sig, at alle elever får sagt noget under fremlæggelserne. Opsamlingen på lektionen tager udgangspunkt i spørgsmålet: ”Hvilke elementer inden for data og chance har I hørt om? Man må ikke gentage tidligere nævnte elementer, kun supplere med nye”. Eleverne nævner i alt 14 elementer inden for data og chance, der har været i spil i forbindelse med opgaveløsningen. Læreren roser: ”Det synes jeg godt, vi kan være ganske stolte af. Rigtig godt arbejde, mine damer og herrer. Tak for det!”

Dette eksempel er citeret fra Søndergaard, D.M. m.fl. (2014): Ro og klasseledelse i folkeskolen – rapport fra ekspertgruppen om ro og klasseledelse. København: Undervisningsministeriet. Side 24.

Du står med en del af en samlet videnspakke

Disse eksempler på praksis indgår i en videnspakke, der indeholder en række forskellige produkter, der på hver sin måde præsenterer og lægger op til videre arbejde med vidensnotatets pointer om klasseledelse i grundskolen.

PowerPoint-præsentation
Præsenterer de vigtigste pointer fra vidensnotatet og lægger op til, at I kan videreformidle dem til relevante modtagere.

Vidensnotat
Baserer sig på en systematisk vidensopsamling om klasseledelse i grundskolen.

Udviklingsredskab
Udspringer af pointer fra vidensnotatet og lægger op til, at I igangsætter en systematisk refleksions- og udviklingsproces i jeres team.

Eksempler på praksis
Konkrete eksempler på klasseledelse, som I kan bruge til at drøfte jeres egen praksis.

